

Innspill til stortingsmelding om miljøvennlige, innovative offentlige anskaffelser

Til Næringsminister Torbjørn Røe Isaksen og Klima- og miljøminister Ola Elvestuen

Fra Idar Kreutzer, adm.dir Finans Norge og tidligere leder av ekspertutvalget for grønn konkurransekraft

Offentlig sektors innkjøpsmakt må benyttes for å akselerere det grønne skiftet. Utgangspunktet må være at alle offentlige anskaffelser skal være grønne. Samtidig må offentlige anskaffelser brukes som verktøy for å drive innovasjon. Innkjøpsprosessen må bidra til å skape markeder for nye produkter, tjenester, teknologier og løsninger.

Hvert år kjøper offentlig sektor i Norge inn varer og tjenester for om lag 460 milliarder kroner. Det betyr at det offentlige er en betydelig, og i noen tilfeller en dominerende, aktør i markedet. Hvordan det offentlige opptrer som innkjøper, og de forhold som vektlegges, vil derfor ha stor betydning for dynamikken og utviklingen i produkt- og tjenestemarkedene.

For å sikre effektiv utnyttelse av fellesskapets ressurser er det i de offentlige innkjøpsprosessene vektlagt lavest mulig pris for en gitt leveranse, og like konkurransevilkår for tilbyderne. Dette er passive innkjøpsprosesser der etterspørselen dreies mot kjente produkter, etablerte løsninger og utprøvde teknologier. Dagens ordning for de offentlige innkjøpsprosessene bidrar i svært liten grad til innovasjon og adopsjon av nye teknologier og løsninger. Den næringspolitiske effekten av offentlige innkjøp i Norge å presse marginene på gårsdagens teknologier.

Vi er ikke alene om å identifisere det potensialet som ligger i aktive offentlige innkjøp. I de nye EU-direktivene, som nå er innlemmet i det nye norske regelverket, er offentlige anskaffelser et aktivt virkemiddel for å nå fastsatte mål for miljø og klima. Den nye loven om offentlige anskaffelser krever at statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter, samt offentligrettslige organer, skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning. Den skal dessuten fremme klimavennlige løsninger der det er relevant. Det skal blant annet skje ved at oppdragsgiveren tar hensyn til livssyklus kostnader. Det nye regelverket åpner et større handlingsrom enn tidligere.

Forslag til politiske tiltak:

- For å realisere potensialet som det nye regelverket legger til rette for, må institusjonelle og kompetanserelaterte barrierer overstiges. Frykten for å ta risiko, kan føre til at innkjøper fortsetter praksisen med passive innkjøp. Det må utvikles en dynamisk læringskultur der det sikres at læringspunkter defineres og deles, slik at kompetansen hele tiden øker. I Norge er ansvaret for offentlige innkjøp svært desentralisert, og det er ikke rimelig å forvente at alle innkjøpere lokalt besitter den nødvendige kunnskap og erfaring. Det mest effektive vil være å etablere et nasjonalt kompetansesenter, som betjener lokale innkjøpsansvarlige.
- Ambisiøse funksjonskrav bør legges til grunn for offentlige anskaffelser med potensiell klimagevinst. Ved å stille ambisiøse funksjonskrav kan dynamikken i innkjøpsprosessen rettes inn mot å utvikle nye lavutslippsløsninger. Det gjelder i særlig grad investeringer i infrastruktur, transport og bygninger, samt IKT-løsninger. Dette gjøres best gjennom å utlyse konkurranser med ytelsesspesifikasjoner og funksjonskrav, der tilbyderne kan tilby ulike løsninger for å dekke samme behov. Der det er, eller kan utvikles, gode markedsbaserte løsninger, bør ikke det offentlige selv utvikle konkurrerende løsninger.

Se også «Grønn konkurransekraft (2016)» for mer utfyllende informasjon.

